
YÖNETİM TEORİLERİ

Editör
Dr. Öğr. Üyesi Senem ALTAN

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

© Copyright 2019

Bu kitabin, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaç kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN Sayfa ve Kapak Tasarımı

978-605-258-245-9 Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı Yayıncı Sertifika No

Yönetim Teorileri 25465

Editör Baskı ve Cilt

Dr. Öğr. Üyesi Senem ALTAN Sonçağ Matbaacılık

Yayın Koordinatörü Bisac Code

Yasin Dilmen BUS041000

DOI

10.37609/akya.1973

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

EDİTÖRDEN ÖNSÖZ

Yönetim ve teorileri üzerine yazılmış olan kaynakların alanyazında yükleniği misyon, değişen dünya dinamiklerine uyum sağlamada yeni perspektifler kazandırmaktır. Yönetim alanında, dönemler içinde kavramsal çerçevede gerçekleşen değişimleri takip etmek, işletmelerin varoluş, rekabet, sürdürülebilirlik gibi amaçları doğrultusunda, işletmelere değer odaklı katkı sağlamaktadır.

Bilim insanları yönetim alanında içinde yaşanan yüzyılı anlamak için kökteni kuramlar geliştirmiştir. Olgu ve kuram düzeyinde yapılan yenilikler de paradigma değişikliği yaratmanın en etkili yolu olmuştur. Değişimin tüm dünyadaki etkisi, ihtiyaçların karşılanması bağlamında yönetim teorilerinde paradigma değişimine yol açarken, hem teorik hem de uygulama düzeyinde güncellenen toplumsal, sosyal, ekonomik ve teknolojik yapılar yönetim biliminde farklı kuramların gelişimine de zemin hazırlamıştır. Paradigma değişiminin kapsamını, aykırılıklarını, karşılaşılan direnci anlamak, bu değişime zemin hazırlayan süreçleri anlamakla mümkün görülmektedir. Yönetim biliminin geniş perspektifte irdelemesi; yönetim biliminin tarihsel süreç içerisindeki gelişiminin ele alınması ile dönemsel teori ve kuramların anlaşılmasıyla olanaklıdır. Yönetime bütüncül bakabilmek, yönetimin tarihçesini, çağdaş yönetim teori ve yaklaşımlarını dikkate alarak irdelemeyi gerektirmektedir.

Alanyazında yapılan çalışmalar, belirsizliğin ve kaosun giderek arttığı değişen yeni dünya düzeninde, örgütlerin artan rekabet ortamına uyumunda ve sürdürülebilir başarıları için vizyonel bağlamda kılavuz olup güncel yönetim bilimine dair konularla ilgili yeni tasarımlara zemin hazırlamada büyük önem taşımaktadır.

Bu kitapta, yönetim teorilerine ait konular tarihsel süreçte anlatılırken, çağdaş yönetim ile ilgili kavramlar da ele alınmaktadır. Bu bağlamda “Yönetim Teorileri” isimli 19 bölümlük bu yoğun eserin, bilime hizmet edeceği ve yönetim alanında başvuru kaynağı niteliği taşıyacağı öngörülerek, kitapta emeği geçen saygıdeğer ve alanında yetkin akademisyenlere sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

EDİTÖR
Dr. Öğr. Üyesi Senem ALTAN

Yönetim Teorileri kitabımızın ortaya çıkmasında bizleri motive eden, yönetimin tarihsel sürecinde ortaya çıkan tüm teorilere ilişkin bilgi eksikliklerimizi tamamlayan ve bize bilgi aşilan, bu bilimsel yazının öğrencisi, yönetici ve akademik yaşama kazandırılması yönünde grup çalışmalarımızın doğmasına zemin hazırlayan tüm katkılarından dolayı Sayın Prof. Dr. Tuğba Karabulut hocamıza teşekkürlerimizi sunuyoruz

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

BİLİMSEL YÖNETİM YAKLAŞIMI:

FREDERICK WINSLOW TAYLOR.....	1
GİRİŞ.....	1
1. BİLİMSEL YÖNETİM ÖNCESİ DÖNEM	2
1.1. Yönetim Kavramı	2
1.2. Klasik Öncesi Yaklaşımıma Katkıda Bulunan Düşünürler.....	2
1.3. Yönetim Yaklaşımlarının Gelişimi	3
2. BİLİMSEL YÖNETİM DÖNEMİ.....	4
1.1. Klasik Yönetim Yaklaşımları	5
1.2. Bilimsel Yönetim Yaklaşımı.....	6
2.1.1. Frederick W.Taylor'un Hayatı	8
2.1.2. Frederick W.Taylor'un İlkeleri	9
1.3. Taylorizme Yapılan Eleştiriler.....	14
2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	15
KAYNAKÇA.....	15
I. GİRİŞ.....	17

BÖLÜM 2

HENRİ FAYOL	17
II. ALANYAZIN	18
A. BİLİMSEL YÖNETİMİN ÖNCESİ	18
B. BİLİMSEL YÖNETİM	18
C. YÖNETSEL TEORİ.....	20
D. FAYOL'UN YÖNETİM FONKSİYONU YAKLAŞIMI	20
1. Planlama.....	21
2. Örgütleme.....	22
3. Yürütmeye	22
4. Koordinasyon	23
5. Kontrol	23
E. FAYOL'UN YÖNETİCİLERDE BULUNMASI GEREKEN YETENEK ANLAYIŞI	24
F. FAYOL'UN YÖNETİM İLKELERİ	24
1. İş Bölümü	25
2. Yetki ve Sorumluluk	25

3. Disiplin	26
4. Talmatlarda Bütünlük	26
5. Yönetimde Bütünlük.....	26
6. İşletme Karlılığı.....	26
7. Ücret	26
8. Merkeziyetçilik	26
9. Hiyerarşik Kademe Sayısı	26
10. Düzen.....	27
11. Adalet.....	27
12. Çalışma Süresinde İstikrar.....	27
13. İnisiyatif.....	27
14. Takım Ruhu	27
III. SONUÇ ve ÖNERİLER	27
KAYNAKÇA.....	28

BÖLÜM 3

MAX WEBER ve BÜROKRASI YAKLAŞIMI	29
1. GİRİŞ.....	29
2. MAX WEBER'İN YAŞAMI, DÜŞÜNCE SİSTEMİ VE ÇALIŞMALARI	30
3. MAX WEBER ve BÜROKRASI MODELİ	31
4. BÜROKRASI MODELİNE YÖNELİK ELEŞTİRİLER.....	35
5. KAYNAKÇA.....	37

BÖLÜM 4

NEOKLASİK YÖNETİM TEORİSİ	39
1. GİRİŞ.....	39
2. İNSAN İLİŞKİLERİ OKULU	40
3. İNSAN İLİŞKİLERİ AKIMININ ÖNCÜLERİ	42
Hawthorne Deneyleri:	42
Mayo'nun Yönetim Düşüncesine Katkıları:.....	43
İnsan İlişkileri Okulunun Sınırlamaları	46
4. DAVRANIŞSAL OKUL.....	47
5. DAVRANIŞSAL OKUL AKIMININ ÖNCÜLERİ	48
Abraham Maslow:	48
Douglas-McGregor (1906-1964):.....	49
Rensis Likert (1903-1972):.....	50

Chester I.Barnard (1886-1961):.....	51
6. SONUÇ.....	53
KAYNAKÇA.....	54

BÖLÜM 5

HAWTHORNE ARAŞTIRMALARI DEĞERLENDİRME RAPORU...57

GİRİŞ.....	57
1. NEO-KLASİK DÖNEM	57
1.1. Klasik Dönem'den Neo-Klasik Dönem'e Geçiş Dönemi	57
1.2. Neo-Klasik Dönem.....	58
2. ELTON MAYO.....	58
3. HAWTHORNE DENEYLERİ	59
3.1. Hawthorne Çalışmalarının Önemi.....	59
3.2. Deneylerin İçeriği.....	60
3.3. Deney 1: Aydınlatma - Işıklandırma Deneyi.....	60
3.4. Deney 2 : Rôle Montaj Odası Deneyi	61
3.5. Deney 3: İkinci Rôle Montaj Odası Deneyi	63
3.6. Deney 4 : Mika Yarma Test Odası Deneyi	63
3.7. Deney 5: Mülakat Programı	64
3.8. Deney 6: Seri Bağlama Odası Deneyi.....	65
4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI.....	65
4.1. Bulgular.....	66
5. DENEYE YÖNELİK ELEŞTİRİLER.....	67
6. SONUÇ.....	68
KAYNAKÇA.....	70

BÖLÜM 6

YÖNETİMDE SİSTEM YAKLAŞIMI71

GİRİŞ.....	71
1.1. Sistem Nedir?	71
1.2. Sistem Yaklaşımı	72
1.2.1. Sistem Yaklaşımı'nda Tarihsel Gelişim	72
1.2.2. Sistem Yaklaşımı'nın Özellikleri	73
1.3. Sistemle İlgili Temel Kavramlar	75
1.3.1. Açık ve Kapalı Sistemler	75
1.3.2. Entropi ve Negentropi.....	77
1.3.3. Alt Sistem.....	78

1.3.4. Dinamik Denge	78
1.3.5. Geri Besleme.....	78
SONUÇ.....	79
KAYNAKÇA.....	79
BÖLÜM 7	
DURUMSALLIK YAKLAŞIMI VE ÇEVRE KONUSUNDAKİ ARAŞTIRMALAR	81
1. GİRİŞ.....	81
2. DURUMSALLIK YAKLAŞIMI	81
2.1. Durumsallık Yaklaşımı	81
2.2. Örgüt ve Çevre İlişkisi	82
2.3. Durumsallık Yaklaşımı Çerçeveşinde Çevre İle İlgili Yapılan Başlıca Çalışmalar	84
2.3.1. Burns - Stalker Araştırmaları	84
2.3.2. Lawrence – Lorsch Araştırması	87
2.3.3. Emery – Trist Araştırması	88
2.3.4. James Thompson Çalışması	89
2.3.5. Robert Duncan Araştırması	91
SONUÇ	91
KAYNAKÇA	91
BÖLÜM 8	
DURUMSALLIK YAKLAŞIMI	93
1. GİRİŞ.....	93
ORGANİZASYON YAPISI VE TEKNOLOJİ	94
WOODWARD Araştırması.....	95
ASTON Grubu Araştırması (BIRMINGHAM Çalışması)	97
Tavistock Enstitüsü Çalışmaları	98
James Thompson’ın Temel Teknolojiler Sınıflaması.....	99
Charles Perrow’un Araştırması.....	100
SONUÇ	101
KAYNAKÇA	101
BÖLÜM 9	
DURUMSALLIK YAKLAŞIMI	
ORGANİZASYON VE STRATEJİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	103
GİRİŞ	103

1. DURUMSALLIK YAKLAŞIMI ÖNCESİNE BAKIŞ	104
2. DURUMSALLIK YAKLAŞIMININ ORTAYA ÇIKIŞI	106
3. DURUMSALLIK YAKLAŞIMINDA BELİRLEYİCİ FAKTÖRLER	107
3.1. Teknoloji.....	107
3.2. Çevre	108
3.3. Büyüklük ve Strateji.....	109
3.3.1. Alfred Chandler’ın Araştırması	109
3.3.2. Raymond Miles ve Charles Snow’un Araştırması	111
3.3.3. Aston Grubu Araştırmaları.....	113
4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	114
KAYNAKÇA.....	115
 BÖLÜM 10	
ÖRGÜTSEL EKOLOJİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR YAKLAŞIM.....	117
1. GİRİŞ	117
2. ÖRGÜTSEL EKOLOJİ HAKKINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	117
3. ÖRGÜTSEL EKOLOJİ	118
4. BİR ÖRGÜTÜN GELİŞMESİ İÇİN GEREKLİ KURUMSAL VE ÇEVRESEL FAKTÖRLER	120
Örgütsel Doğum ve Ölüm.....	121
Popülasyon Yoğunluğu	123
Yoğunluk Bağımlılığı	123
Meşruiyet (Legitimacy).....	124
Rekabet Hali	125
Kaynak Bölünmesi	126
4. SONUÇ.....	127
5. KAYNAKÇA.....	127
 BÖLÜM 11	
KAYNAK BAĞIMLILIĞI TEORİSİ DEĞERLENDİRME RAPORU ..	129
GİRİŞ	129
1. Kaynak Bağımlılığı Teorisi ve Literatür Araştırması	129
2. Örgüt ve Çevre İlişkisi.....	131
3. Temel Kavramlar	133
3.1. Bağımlılık.....	133
3.2. Güç	134

3.3. Kaynak Yoğunlaşması	135
3.4. Çatışma.....	135
3.5. Özerklik ve Otonomi.....	135
3.6. Meşruiyet.....	135
4. Bağımlılık İlişkilerinin Yönetimi	136
4.1. Bağımlılıkların Yapısını Değiştirme.....	137
4.2. Birleşme ve Satınalmalar	138
4.3. Yatay ve Dikey entegrasyon.....	139
4.4. Stratejik İş Birlikleri.....	142
4.4.1. Ortak girişimler.....	143
4.4.2. Kooptasyon	143
4.4.3. Siyaset ve Meslek Kuruluşlarını Etkileme.....	144
4.4.4. Yönetici Değişimi ya da Devri	144
5. Kurama Yönelik Eleştiriler.....	144
SONUÇ.....	145
KAYNAKÇA.....	147

BÖLÜM 12

VEKALET KURAMI.....	149
I. GİRİŞ.....	149
A. Problem Cümlesi	150
II. ALANYAZIN	150
A. İktisadi Örgüt Kuramları	155
1. İşlem Maliyeti Kuramı.....	150
2. Vekalet Kuramı	151
B. Vekalet Kuramının Temelleri	151
C. Vekalet Kuramının Gelişimi.....	151
D. Vekalet Kuramının Özellikleri	152
E. Vekalet Kuramının Gelişim Çizgisi.....	153
1. Pozitivist Vekalet Teorisi	153
2. Asil – Vekil Teorisi	153
F. Vekalet Kuramının Olumsuz Yönleri	154
G. Vekalet Kuramının Diğer Örgüt Kuramlarıyla Arasındaki İlişki	155
H. Vekalet Kuramının Örgüt Kuramları Üzerindeki Etkisi.....	156
1. Bilgiyi Tanımlama.....	156
2. Risk Alabilme.....	156
I. Vekalet Kuramına Yönelik Yapılan Eleştiriler	156

III. SONUÇ ve ÖNERİLER	157
KAYNAKÇA.....	157
BÖLÜM 13	
İŞLEM MALİYETİ KURAMI.....	159
1. GİRİŞ.....	159
2. İŞLEM VE İŞLEM MALİYETİ KAVRAMLARI.....	160
3. İŞLEM MALİYETİ KURAMININ DİNAMİKLERİ.....	161
4. İŞLEM MALİYETİ KURAMININ DAVRANIŞSAL VARSAYIMLARI	162
5. İŞLEMLERİN ÖZELLİKLERİ.....	164
6. İŞLEM MALİYETİ KURAMININ BAŞLICA UYGULAMA ALANLARI.....	165
7. İŞLEM MALİYETİ KURAMINA YÖNELİK ELEŞTİRİLER	166
KAYNAKÇA.....	167
BÖLÜM 14	
YENİ KURUMSAL KURAMIN TARİHSEL GELİŞİMİ VE TEMEL İLKELERİ.....	169
GİRİŞ.....	169
1. Kurumsal Kuram	170
1.1. Kurumsal Kuramın Tarihsel Gelişimi ve Öncü Çalışmaları	170
1.1.1. Eski Kurumsal Yaklaşım.....	171
1.1.2. Yeni Kurumsal Kuram Yaklaşımı	172
1.1.3. Eski – Yeni Kurumsalcılık Arasındaki Görüş Farklılığı	174
1.2. Kurumsal Kuramın Temel Savları.....	174
1.2.1. Kurum ve Kurumsallaşma Kavramları	174
1.2.2. Örgütsel Alan ve Eşbiçimlilik Mekanizmaları.....	177
1.2.3. Yönetim Modası.....	178
1.2.4. Örgütsel Meşruiyet.....	178
1.2.5. Kurumsal Çeşitlilik ve Değişim.....	179
1.2.6. Kurumsal Girişimci.....	180
2. Makrokurumsal Kuram	180
3. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME.....	182
KAYNAKÇA.....	183
BÖLÜM 15	
ELEŞTİREL YÖNETİM KURAMI.....	187
I. GİRİŞ.....	187
II. ALAN YAZIN	189

A. Eleştirel Yönetim Teorisi: Kavramsal Analiz Ve Kuram.....	189
1. Eleştiri Kavramı ve Eleştirel Düşünme Olgusu	189
2. Eleştirel Yönetim Kuramı	189
3. Eleştirel Yönetim Kuramının Ortaya Çıkışı.....	190
4. Frankfurt Okulu.....	191
5. Yakın Dönem Eleştirel Yönetim Çalışmaları.....	193
6. Eleştirel Yönetim Çalışmalarının İlerleyişi.....	194
7. Eleştirel Sosyal Teoriye İlişkin Kavramlar	195
8. Eleştirel Yönetimin Amacı.....	195
9. Eleştirel Kuramın Özellikleri	196
10. Örgütlerde Eleştirel Yönetim	199
11. Eleştirel Kurama İlişkin Son Dönem Çalışmaları.....	200
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	202
KAYNAKÇA	204

BÖLÜM 16

POSTMODERN ÖRGÜT KURAMI	207
GİRİŞ	207
1. Modernizm	208
1.1. Modernizmin Temelini Oluşturan Kavramlar	209
1.1.1. Aydınlanma	209
1.1.2. Sekülerizm	209
1.1.3. Determinizm	210
2. POSTMODERNİZM.....	210
2.1. Postmodernizmin Temelini Oluşturan Kavramalar	212
2.2. Modernizm ve Postmodernizm Karşılaştırması	212
2.3. Postmodernizm ve Örgüt Kuramı.....	214
SONUÇ	216
KAYNAKÇA	216

BÖLÜM 17

TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ DÜŞÜNCE TARİHİ.....	219
GİRİŞ	219
1. Kalite Kavramı ve Kalite Yönetimi	220
1.1. Kalitenin Tanımı	220
1.2. Kalitenin Tarihçesi	221
1.3. Kalite Yönetiminin Gelişimi	221
1.4. Kalite Guruları ve İlgili Yaklaşımlar	223
1.4.1. Taylor ve Bilimsel Yönetim	223

1.4.2. Shewhart ve İstatistiksel Kalite Kontrol Metotları	223
1.4.3. Deming ve PUKÖ Döngüsü.....	224
1.4.4. Juran ve 3'lü Yaklaşımı.....	225
1.4.5. Crosby ve Sıfır Hata.....	225
1.4.6. A.V.Feigenbaum ve Toplam Kalite Kontrol	225
1.4.7. Ishikawa ve Balık Kılçığı.....	226
1.4.8. Masaaki Imai ve KAİZEN	226
2. Toplam Kalite Yönetimi	226
2.1. Toplam Kalite Yönetiminin Tanımı.....	227
2.2. Toplam Kalite Yönetiminin Klasik Yönetim Anlayışıyla Karşılaştırılması	228
2.3. Toplam Kalite Yönetiminin Temel İlkeleri	229
2.3.1. Müşteri Odaklılık	229
2.3.2. Üst Yönetimin Katılımı ve Liderlik	229
2.3.3. Tedarikçilerle İş Birliği	230
2.3.4. Tüm Personellerin Katılımı ve Ekip Çalışmaları.....	230
2.3.5. Sürekli İyileştirme.....	230
2.3.6. Personellerin Geliştirilmesi ve Eğitim	231
2.3.7. İstatistiksel Yöntemlerin Kullanılması.....	231
2.3.8. Sıfır Hata ve Önleyici Yaklaşım.....	231
3. Toplam Kalite Yönetimi’nde Uygulanan Teknik ve Araçlar	232
3.1. Kalite Çemberleri	232
3.2. Benchmarking	232
3.3. Değer Analizi.....	233
3.4. Kalite Denetimi	233
3.5. JIT Sistemi ve Kanban	234
3.6. Hata Tarzları Ve Etkileri Analizi (AMDEC/ FMEA)	234
3.7. Kalite Fonksiyonunun Göçerimi (Quality Function Deployment)	235
4. ISO Kalite Yönetim Sistemi ve Kalite Ödülleri	235
4.1. ISO Standartları	235
4.2. Dünyadaki Kalite Ödülleri	236
4.2.1. Deming Ödülü.....	236
4.2.2. Avrupa Kalite Ödülü	236
4.2.3. Malcolm Baldrige Kalite Ödülü.....	237
4.2.4. TÜSİAD- Kalder Ulusal Kalite Ödülü	237
4.2.5. Çin Kalite Ödülü	237
SONUÇ	237
KAYNAKÇA	238

BÖLÜM 18**PORTER'İN REKABET STRATEJİLERİ**

VE BEŞ GÜÇ MODELİ.....	241
GİRİŞ.....	241
1. Porter'ın Hayatı	242
2. Porter'in Rekabet Stratejileri.....	242
2.1. Maliyet Liderliği Stratejisi	243
2.2. Farklılaştırma Stratejisi	244
2.3. Odaklanma Stratejisi	245
3. Porter'in Beş Güç Modeli.....	245
3.1. Mevcut Rakipler Arasındaki Çekişme.....	246
Rakipler Arasında Rekabet Yoğunluğunu Etkileyen Nedenler: 247	
3.2. Yeni Girişimcilerin Tehdidi	248
Yeni Girişimcilerin Tehdidini Etkileyen Nedenler:.....	248
3.3. Tedarikçilerin Pazarlık Gücü.....	250
Tedarikçilerin (Satıcıların) Pazarlık Gücünü Etkileyen Nedenler:.....	250
3.4. Müşterilerin Pazarlık Gücü	251
Alıcıların (Müşterilerin) Pazarlık Gücünü Etkileyen Nedenler:.....	251
3.5. İkame Ürün ve Hizmet Tehdidi	252
İkame Ürün ve Hizmet Tehdidini Etkileyen Nedenler:.....	252
KAYNAKÇA.....	253

BÖLÜM 19

YÖNETİMDE MINTZBERG TEORİSİ.....	255
GİRİŞ.....	255
1.1. Henry Mintzberg'in Biografisi.....	256
1.2. Mintzberg'e Göre Yönetici Rollerı	256
1.2.1. Kişilerarası İlişkilere Yönerek Roller	257
1.2.2. Bilgiye Yönerek Roller	258
1.2.3. Karar vermeye Yönerek Roller.....	258
2.1. Mintzberg'e Göre Strateji.....	259
2.2. Mintzberg'e Göre Strateji Okulları	261
2.2.1. Kural Koyucu Okulları	262
2.2.2. Tanımlayıcı Okullar	263
2.2.3. Bütünleyici Okullar.....	265
SONUÇ.....	265
KAYNAKÇA.....	266